

A törvényről – megkésve

Az erdőtörvényhez (1996. évi LII. törvény), pontosabban a végrehajtására kiadott 29/1997. (IV. 30.) FVM rendelethez szeretnék néhány megjegyzést fűzni. Ugyan már 4 éve hatályosak e jogszabályok, de úgy gondolom, hogy az általam felvetett dolgok nem lényegtelenek, így jobb később, mint soha.

A Vhr. 78. § (1) a) a következőt írja: „a fakitermelést (élő vagy még tővön álló, elhalt fák töről való leválasztása)”.

A *fakitermelés* legjobb tudomásom szerint, így pl. az Erdészeti, Vadászati és Faipari Lexikonban, az egyetemi és a középiskolai tankönyvekben (pl. erdőhasználatban) is – definíciószerűen megfogalmazva – a döntés, gallyazás, választékolás, darabolás, felkészítés és készletezés *összességét*, valamint a vágástéren történő *anyagmozgatást* jelenti. A végrehajtási rendelet szövegében zárójelben leírt meghatározás csak a döntést jelenti. Ezek után talán nem kell részletezni, hogy a *fakitermelésnek csak egy kis* – mégoly fontos és egyszerűsmind veszélyes – *része a döntés*.

Azt gondolom, hogy a törvény nagyon jó szerkezetű, az elején az általa később használt legfontosabb fogalmakat definiálja. Azonban szerintem igen csak lényeges, központi fogalom a fakitermelés is, ezért mindenképpen célszerű lett volna ezt is precízen és szakaszerűen itt, a bevezetésben rögzíteni. A törvény a fakitermelést önálló alfejezetben (60–61. §-ok) részletesen tárgyalja, de a részletezés előtt mindenféleképpen szükséges lenne definiálni magát a fogalmat, így elkerülhető a későbbi félreértés.

A másik kérdés, amelyről még írni szeretnék: a végrehajtási utasítás melléklete. Az 1. sz. melléklet „Az *erdei* fajok jegyzéke”. Itt több elvi és néhány konkrét kérdés is felvetődött bennem. A fajok felosztására vonatkozóan a következő észrevételeim lennének:

– A jelenlegi felosztás lombos és tűlevelű fajokot különít el. Ez szerintem egy lehetséges, de elég vitatható, és nem lényegi felosztás. Magam a természetközeli erdőgazdálkodást tartom a jövőben az egyedüli járható útnak, és ennek a szemléletnek, de általában minden logikus rendszerezésnek sokkal jobban megfelel pl. az *őshonos* – *nem őshonos* logika alapján felosztani a fajokot. Persze nem megkerülve a kényes pontokat sem: a vitatható őshonosságukat. Ezt azért is lenne fontos,

mert a természetvédelmi törvény rögzíti, hogy *védett természeti területen csak őshonos fajokkal lehet erdősíteni*.

(Sajnálatos módon az őshonos fajokat törvényi szinten hazánkban nem szabályozták, illetve nem határozták meg felsorolással, ez vitára adhat okot a hatósági eljárások során. Az őshonosságot ugyanakkor több szinten lehet értelmezni, országos szinten, táji szinten, községhatárban stb. Ezek közül a táji szintű őshonosság már gyakorlati szinten is használható, és talán mindenki számára elfogadható. A községhatár őshonossága nehezen vagy egyáltalán nem eldönthető. Az országos őshonosság viszont túl tág, hiszen ez alapján pl. az erdőfenyő az Alföldön is őshonos lenne – ez pedig mégsem valós.)

Az általam felvetett kritériumok egyébként már megvalósultak, hiszen a Természet-erdő-gazdálkodás c. könyv melléklete fa- és cserjefajaink előfordulását táji léptékben teljes körűen és tudományosan megalapozottan tartalmazza (*Bartha-Szomorad-Király*, 2000). E táblázat nagy előnye, hogy még az illető tájban a faj gyakoriságára is ad információt (általánosan elterjedt, szórványos, elenyésző). Ez azonban még a jogszabály alkotásakor nem állt rendelkezésre. Teljes országra kiterjedő, objektív volta miatt javasolható a jelenlegi melléklet helyére egy jövőbeni módosításkor betenni. Ennek azonban – gyanítom – nem holnap lesz az ideje, ezért még néhány észrevételt megemlítek a jelenleg hatályos rendelethez.

– A lombos fajok között 54 faj került felsorolásra. Itt szerepel a varjútövis benge (*Rhamnus catharticus*), ami cserje (egyébként a cserjék nem szerepelnek a listában). Hogy került ez bele? (Valószínű tévedésből, mert egyetlen másik cserjefajt sem soroltak fel.)

– Megemlítenek számtalan *őshonos*, *de igen ritka fajt* (keleti gyertyán, *Carpinus orientalis*), valamint nem őshonos, de erdeinkben ugyancsak alig előfordulót is (pl. juharlevelű platán, *Platanus x acerifolia*). Megdöbbenve vettem észre, hogy a *nemes nyárok* (*Populus x euramericana*) sem szerepelnek. Hiányzik még a zselnicemeggy (*Padus avium*) is, ami ugyancsak a fél országban megtalálható és a házi berkenye (*Sorbus domestica*) is (*Bartha-Mátyás*, 1995). Bizonyára még elkerülte a figyelmet néhány fontosabb faj és számtalan ritkább. Észrevé-

teleim csak a figyelemfelkeltést célozták, nem a teljesség igényével készültek. De a hivatkozott táblázatban talán minden megtalálható.

– A fenyőfajok között 12 faj került felsorolásra. A hazánkban őshonosan előforduló 3 őshonos fenyőből (erdeifenyő, közönséges boróka, tiszafa) csak egyet említ, a másik kettőt (melyek ugyan nem „elsőrendű” fák, hanem alacsony fa vagy nagyobb cserje méretűek, de helyenként bizony fontos elegyfajok, sőt állományalkotók) nem szerepel. Ugyanakkor szerepel például a keleti luc, japán vörösfenyő, szitkafenyő, de talán tovább nem sorolom. Ugye, ellentmondásos?

Kérem az „illetékeseket” észrevételeim megfontolására és esetleges későbbi hasznosítására.

Felhasznált és hivatkozott irodalom:
Bartha D.–Mátyás Cs. (1995): Erdei fa- és cserjefajok előfordulása Magyarországon. Sopron, *Frank T.* szerk. (2000): Természet-erdő-gazdálkodás. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Pro Silva Hungaria Egyesület. Garamond Kft., Eger.

Bodonczi László

Csapadékvíz talajba szivárgása

Ismeretes, hogy a Felső-Tisza országhatáron túli erdősült hegyvidéki vízgyűjtőjében a felső erdőhatár néhány száz méterrel lejjebb került a hegyi legeltetés jövedelmezősége miatt. A változás hatását lemérhetjük azokról a számadatokból, amelyeket az erdőhidrológia egyik kiemelkedő nagysága, az orosz A. A. Molcsanov professzor, közöl az oroszból Izraelben angolra fordított „The hydrological role of forests” c. könyvében.

E szerint a Bulgáriában végzett mérés szerint egy 130–160 éves 0,7 záródású lucfenyvesben a csapadék talajba szivárgását 5,2 mm/percnek találták, a közeli legelőn ugyanez 0,3 mm/perc volt. Az összehasonlítás jelzi, hogy a talajba szivárgás lassulása miatt erősen növekedhet az árvíz és eroziót előidéző felszíni elfolyás.

Hasonló képet adnak svájci mérések is. Egy 45°-os lejtésű területen a legelőn a felszíni elfolyás mértékét az összes csapadékhullás %-ában kifejezve 78%-nak találták, ugyanez nem legeltetett fenyveserdőn csak 12% volt.

Dr. Szodfridt István